

วิถีศานานำพาชีวิต
โครงการศานานำพาชีวิต

เพราะเคยศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนบ้านสะนอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี มาก่อน ทำให้กลุ่มเยาวชนเห็นปัญหาของชุมชนที่เด็กเยาวชนในชุมชนหลงผิดก้าวเข้าสู่เส้นทางการเสพติดเป็นจำนวนมาก จึงจัดทำ **โครงการศาสนานำพาชีวิต** ที่มีเป้าหมายเพื่อลดกลุ่มเสี่ยงจากการติดสารเสพติดในชุมชน โดยนำวิถีทางศาสนามาเป็นเครื่องมือ

ชุมชนติดยาเสพติด

อยากเห็นชุมชนปลอดยาเสพติด

กระบวนการเรียนรู้

ประชุมวางแผนการทำงาน
ทำกิจกรรม 2 รูปแบบคือ
กิจกรรมในโรงเรียนสอนอพิทยาคม
และกิจกรรมในชุมชน

ค้นหาข้อมูล
เกี่ยวกับยาเสพติดจากอินเทอร์เน็ต
และผู้รู้ในชุมชน

จัดบอร์ด
เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดในโรงเรียน

ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

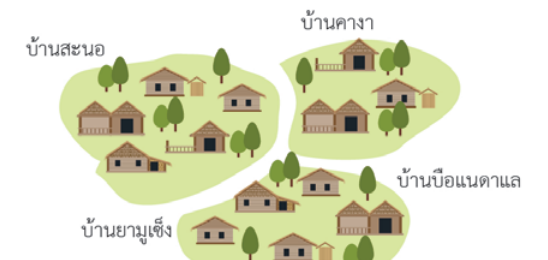
เดินวาดะห์
เพื่อเยี่ยมเยียน สร้างความรู้เรื่องยาเสพติด
ให้แก่คนในชุมชน ร่วมกับผู้นำศาสนา

คุณค่าที่เกิดขึ้น

การจัดการความคิดเห็นที่แตกต่าง และการบริหารจัดการเวลา ชัยชนะ ตั้งใจเรียนมากขึ้น การได้สัมผัสกับคนที่อยู่ในสถานการณ์จริง ทำให้มุมมองต่อผู้เสพติดเปลี่ยนเป็นความเข้าใจ พร้อมให้ความช่วยเหลือโดยไม่ตีตรา ท่าทีของการเปิดใจยอมรับเช่นนี้ทำให้เพื่อนที่ติดบุหรี่ หรือเสพยาบางคนกล้าที่จะเข้ามาเสียบๆ เคียงๆ สอบถามที่ทีมงานผู้ชายเกี่ยวกับวิธีการเลิกเสพยา ส่วนตัวทีมงานเองก็ตั้งมั่นว่าจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดโดยเด็ดขาด นอกจากนี้ยังเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จากเดิมที่เคยไปช่วยงานชุมชนอยู่บ้าง ก็ทำบ่อยขึ้นในทุกๆ หน้าที่ โดยไม่เกียจคร้าน ทั้งกวาดพื้น เสิร์ฟน้ำ เสิร์ฟอาหาร จนกลายเป็นแรงงานสำคัญของชุมชน แรงกระเพื่อมเล็กๆ จากกิจกรรมของทีมงาน สะกิดให้ผู้ใหญ่และผู้เฒ่าในชุมชนเริ่มรู้สึกได้ว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องลงมือแก้ปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างจริงจัง

ชุมชนปลอดยาเสพติด

สัคมปลอดยาเสพติด

“

นอกจากสร้างการเปลี่ยนแปลงในตัวทีมงานแล้ว โครงการนี้ยังส่งผลต่อชุมชน ที่มีบรรยากาศของความสัมพันธ์อันดีระหว่างทีมงานและชาวบ้าน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนก่อเกิดขึ้นในใจของทีมงาน จากที่เคยช่วยงานชุมชนอยู่บ้าง ก็ทำบ่อยขึ้นในทุกๆ หน้าทีโดยไม่เคยงอน...จนกลายเป็นแรงสำคัญของชุมชนแรงกระเพื่อมเล็กๆ จากกิจกรรมยังสะกิดให้ผู้ใหญ่และผู้นำชุมชนเริ่มรู้สึกว่า ถึงเวลาแล้วที่จะต้องแก้ปัญหาสาธารณสุขอย่างจริงจัง

”

เพราะเป็นแกนนำคณะกรรมการนักเรียน และเคยทำโครงการเสนอด้วยมือเรา ภายใต้โครงการฮาระปันกัมปร่วมกับสถาบันคีนันแห่งเอเชียในการศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์ของชุมชนมาก่อน ทีมงานซึ่งประกอบด้วย ไซดี-มูฮัมหมัดไซดี ประคู้ อาลีฟ-อนันต์มา กาชอ ตา-รูโอดา หะฟีเก๊ะ มูนี-นูซฮัยณี ประคู้ซารา-ซิติซารา ปือราเฮง เซ็ง-อับดุลลลา เจ๊ะหามะ รอชะ-อับดุลรอชะ หะยีเต๊ะ มั่นไชร์ ยามูสะนอ และเจฟฟี นวลจันทร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสะนอพิทยาคม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี จึงรู้ซึ่งถึงคุณค่าและปัญหาของชุมชนมาโดยตลอด

ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาชุมชน

เมื่อโครงการใกล้จะจบมีรุ่นพี่แนะนำให้รู้จักโครงการพลังพลเมืองเยาวชนสงขลา ไซดีจึงชวนเพื่อน ๆ ในห้องเรียนทำโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เด็กเยาวชนในชุมชนห่างไกลยาเสพติด ด้วยเห็นว่า หากไม่ป้องกันไว้ก่อน เด็กและเยาวชนในพื้นที่อาจจะหลงผิดก้าวเข้าสู่เส้นทางการเสพติด เนื่องด้วยเป็นที่รับรู้กันว่า ในชุมชนเป็นแหล่งผลิตน้ำกระท่อม

เพื่อน ๆ ต่างเห็นดีด้วย แม้จะกังวลถึงความยากในการทำโครงการ แต่**ความปรารถนาที่จะสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ มีเหนือกว่า จึงรวมตัวกันพัฒนาข้อเสนอโครงการศาสนานำพาชีวิต ที่มีเป้าหมายเพื่อลดกลุ่มเสี่ยงจากการติดสารเสพติดในชุมชน โดยนำวิถีทางศาสนามาเป็นเครื่องมือ** เพราะในพื้นที่ 2.99 ตารางกิโลเมตรของตำบลสะนอ ที่มีประชากร 5,662 คน อาศัยอยู่ใน 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านสะนอ หมู่ 2 บ้านยามูเซ็ง หมู่ 3 บ้านปือแฉดแล หมู่ 4 บ้านคางา มี**สถาบันการศึกษาปอเนาะรวม 4 แห่ง โรงเรียนตาติกา 5 แห่ง มัสยิด 7 แห่ง บาลาเซาะห์/สุเหร่า 8 แห่ง** (องค์การบริหารส่วนตำบลสะนอ, www.sanor.go.th) นับได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านศาสนาอย่างแท้จริง

ทีมงานกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นเด็กเยาวชนในโรงเรียนสะนอพิทยาทุกระดับชั้น รวมทั้งหมด 200 กว่าคน กลุ่มที่สองเป็นเด็กเยาวชนในชุมชน โดยเน้นไปที่บ้านสะนอ หมู่ 1 เป็นกลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และบางส่วนทำงานแล้ว บางคนมีอาชีพรับจ้างตัดไม้ บางคนไปทำงานร้านอาหารในมาเลเซีย รวมเกือบ 100 คน ซึ่งทีมงานทราบมาว่า ติดยาเสพติดประมาณ 20 คน

“ปัญหาคำเนินมารุ่นสู่รุ่น ตั้งแต่ยุคผู้ใหญ่ต่อมาถึงเด็กและเยาวชน คนในชุมชนส่วนหนึ่งไม่ยอมให้ลูกหลานเรียนต่อ เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ออกไปทำงานเลย พื้นที่ที่มีปัญหาเสพติดรุนแรงส่วนใหญ่คนประกอบอาชีพตัดไม้ซึ่งต้องใช้แรงงานในการทำงาน เมื่อต้องใช้แรงจึงหันมาใช้ยาเสพติด เพราะเข้าใจผิดว่าการใช้บุหรี่ กระท่อม และยาบ้าแล้วจะมีแรง สามารถทนแดดทนร้อนได้ดี” ไซดีเล่าถึงสภาพปัญหาในชุมชน

“แม้จะอยู่ในวัยเดียวกัน และอยู่ในชุมชนเดียวกันกับกลุ่มเยาวชนที่ติดสารเสพติด แต่เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว และการปฏิบัติศาสนกิจที่มีสยิดอย่างสม่ำเสมอ ทำให้รู้ว่าการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นบาปประเภทหนึ่ง จึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว”

ประสบการณ์ตรง...ประสบการณ์ตน

ทีมงานยังเล่าต่อไปว่า แม้จะอยู่ในวัยเดียวกัน และอยู่ในชุมชนเดียวกันกับกลุ่มเยาวชนที่ติดสารเสพติด แต่เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว และการปฏิบัติศาสนกิจที่มีสยิดอย่างสม่ำเสมอ ทำให้รู้ว่า การยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นบาปประเภทหนึ่ง จึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ทีมงานได้ช่วยกันสะท้อนประสบการณ์ตรงของตนเองกับสิ่งเสพติดว่า

“บ้านผมอยู่ใกล้กับแหล่งมั่วสุ่ม แต่ครอบครัวสอนมาตลอดว่า อย่าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเป็นบาป ทุกครั้งที่มึนเพื่อนชวนผมจะนึกตลอดว่าเป็นบาปจะไม่เข้าไปยุ่งด้วย” เจฟฟี่สะท้อนความคิดของตนเอง

“ผมเคยลองสูบบุหรี่เพราะเพื่อนชวน แรกๆ ก็คิดเหมือนคนอื่นว่า การสูบบุหรี่มันเท แต่พอสูบไปก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องเงินเปล่าๆ วันละ 50 บาททุกวัน ลองสูบอยู่ประมาณหนึ่งเดือน ตอนนอนตัวก็อยู่แต่ในบ้าน ไม่ออกไปเจอเพื่อน พ่อคุยด้วย ผมเลยยิ่งกลัว” อาลีฟเล่าประสบการณ์เสี่ยงของตนเอง

มันโธร์สารภาพว่า เขาเคยติดบุหรี่อยู่ 2-3 ปี ด้วยความอยากรองอยากรู้ พอเพื่อนชวนสูบก็นั่งจอนติดจนได้มาเจอเพื่อนอีกกลุ่มบอกว่า บุหรี่ไม่มีดีมีแต่โทษ เขาก็ยอมรับฟัง พยายามเลิก แต่ก็เลิกไม่ได้สักที พยายามอยู่หลายครั้ง ถ้าเกิดรู้สึกอยากสูบบุหรี่ขึ้นมาก็จะซื้อลูกอมมาแทน แล้วทำเหมือนสูบบุหรี่ ใช้เวลา 1 สัปดาห์ถึงเลิกได้ เพิ่งเลิกได้ก่อนเข้ามาทำโครงการนี้

ไซดีเสริมว่า เพื่อนในห้องด้วยกันตอนนี้ไม่มีใครสูบบุหรี่เลย เคยไปเที่ยวด้วยกัน แล้วมีเพื่อนที่สูบอยู่เราจะบอกเลยว่า ถ้าจะสูบบุหรี่ไม่ต้องมานอนห้องเดียวกัน เพราะมันเหม็น

ปฏิบัติการลดสารเสพติดในโรงเรียน

เพราะตระหนักรู้ถึงโทษภัยว่า ยาเสพติดเป็นสิ่งที่ผิดและบาป ไม่ว่าจะพิจารณาจากมุมมองด้านกฎหมาย สุขภาพ หรือศาสนา ทีมงานจึงไม่อยากเห็นคนรุ่นใหม่เข้าสู่แคว้นของการเป็นผู้เสพ แต่การจะเข้าไปทำงานโดยตรงกับผู้เสพยา นั้นเป็นเรื่องเสี่ยง ทีมงานจึงต้องออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมในชุมชน การทำโครงการเริ่มต้นด้วยการประชุมวางแผนการทำงาน แบ่งบทบาทหน้าที่ว่าใครต้องทำอะไร

ดา ซาร่า และมูนี รับหน้าที่ช่วยกันหาข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งประเภทและโทษของยาเสพติดทางอินเทอร์เน็ตจากหลาย ๆ แห่ง เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน ก่อนที่จะสรุปข้อมูลที่มีเนื้อหาสอดคล้องไว้ใช้งาน ส่วนไซดีรับหน้าที่ลงไปสอบถามข้อมูลจากผู้รู้ซึ่งเป็นครูสอนศาสนาในชุมชน ข้อมูลที่ไซดีสอบถามส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้คนเสพยา หลักศาสนาอิสลามเกี่ยวกับยาเสพติด จากนั้นนำข้อมูลทั้ง 2 ฝ่ายมารวมกัน การทราบถึงสาเหตุที่ทำให้คนเสพยา หรือสูบบุหรี่ทำให้ทีมงานเข้าใจภาพชีวิตของผู้เสพในมิติอื่นๆ มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ทีมงานรู้ว่านักเรียนในโรงเรียนล้วนเคยเรียนรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดกันมาแล้ว ครั้นจะบอกซ้ำอีกก็ไม่อาจจะสร้างการเปลี่ยนแปลงอะไรได้มากนัก จึงคิดออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมร่วมกับโครงการ ด้วยการสร้างเงื่อนไขให้นักเรียนแต่ละห้องจัดบอร์ดเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด เพื่อประกวดชิงรางวัล โดยทางทีมงานจะจัดเตรียมอุปกรณ์และเนื้อหาข้อมูลไว้ให้

ไซดีบอกเหตุผลที่ให้นักเรียนแต่ละห้องจัดบอร์ดว่า ถ้าทำบอร์ดกลางบอร์ดเดียว นักเรียนคงรับรู้ข้อมูลไม่ทั่วถึง แม้เนื้อหาบอร์ดของแต่ละห้องจะเหมือนกัน แต่อย่างน้อยสมาชิกในแต่ละห้องก็ได้มีส่วนร่วมจัดบอร์ด ถึงจะไม่อ่านแต่ก็ได้เห็นภาพปัญหาทุกวันก็น่าจะซึมซับไปได้บ้าง

ทีมงานนำแนวคิดนี้ไปหารือกับที่ปรึกษาโครงการให้ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน เมื่อได้รับอนุญาตทีมงานจึงเดินหน้าประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการด้วยการประกาศหน้าเสาธง และโพสต์ในเฟซบุ๊ก เมื่อทีมงานประกาศให้ตัวแทนแต่ละห้องมารับอุปกรณ์สำหรับจัดบอร์ดประกวด ก็ยินเสียงพร่ำบ่นของน้องๆ เข้าหูว่า “เพิ่มภาระให้อีกแล้ว” แต่เมื่อทีมงานเดินให้กำลังใจ กระตุ้นด้วยรางวัลที่จะได้รับ และสร้างบรรยากาศของการแข่งขันระหว่างห้องเรียน จึงปลุกความคิดคึกในการทำกิจกรรมมากขึ้น

“ก่อนลงมือทำได้ยืนเสียงบ่นว่า งานอื่นก็มี ต้องมาทำอย่างนี้ด้วยหรือ ทุกคนบ่นจริง ๆ แต่พอทำบอร์ดออกมาสวย กลายเป็นว่าทุกคนประหลาดใจ ไม่คิดว่าตัวเองทำได้ ทุกมุมที่จัดบอร์ดกัน ไม่ใช่แค่ฝีมือของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นฝีมือของทุกคนในห้อง ที่แสดงถึงความสามัคคี” ไซดีเล่า

บอร์ดความรู้หน้าห้องเรียนทั้ง 12 ห้อง มีเนื้อหาเหมือนกัน แต่รูปแบบการตกแต่งแตกต่างกันไปตามความคิดสร้างสรรค์ เมื่อต้องเห็นอยู่ทุกวันๆ เนื้อหาข้อมูลจึงถูกซึมซับไปโดยไม่รู้ตัว และเป็นเสมือนสิ่งเตือนใจให้นักเรียนในโรงเรียนตระหนักถึงโทษของยาเสพติด

เมื่อเสร็จจากกิจกรรมจัดบอร์ดที่จะมีการตัดสินให้รางวัลในช่วงปลายเทอม ทีมงานจัดอบรมให้ความรู้เรื่องอิสลามกับยาเสพติด เน้นกลุ่มเป้าหมายนักเรียนชายทุกคนในโรงเรียนที่มีอยู่ 90 กว่าคนเชิญผู้นำศาสนาในชุมชนและเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลยะรังมาเป็นวิทยากร ในการอบรมมีการบรรยายให้ข้อคิดเกี่ยวกับศาสนาโดยผู้นำศาสนา ที่อ้างอิงถึงอัลกุรอานและอัลฮาดิษที่เกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติด

นอกจากการบรรยายของวิทยากรแล้ว ทีมงานยังจัดกิจกรรมเพิ่มเติมเป็นเวทีตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นยาเสพติด เพื่อสร้างความสนใจและสร้างการมีส่วนร่วมกับเพื่อนนักเรียน ก่อนที่จะสิ้นสุดการอบรมได้มีการรวมนักเรียนผู้หญิงในโรงเรียนให้มาร่วมละหมาดฮายัต เพื่อขอพรให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยดีตามความเชื่อของศาสนาอิสลาม และมีการอ่านตะเลม (อ่านเพื่อให้ความรู้แก่ผู้อื่น) ซึ่งเป็นการยกคำสอนในอัลฮาดิษมาแปลความหมาย แล้วพูดถึงในประเด็นที่เชื่อมโยงกับยาเสพติด

ปฏิบัติการลดผู้เสพในชุมชน

สำหรับกิจกรรมในชุมชน ทีมงานนำข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการพิจารณาโครงการของสงขลาฟอรั่มมาใช้ นั่นคือการชี้แจงรายละเอียดของโครงการและขอความร่วมมือจากผู้นำศาสนา โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์โครงการในวันละหมาดทุกสัปดาห์ กิจกรรมสำคัญที่ทีมงานตั้งใจจัดขึ้นในชุมชนคือ การเดินวาเดาะห์ (การเดินสัจจรโดยมีผู้นำศาสนาและตัวแทนทีมงานเดินให้ความรู้ตามบ้านแต่ละหลังในชุมชน) โดยตั้งใจเดินวาเดาะห์ในวันพฤหัสบดี 2 ครั้ง ซึ่งแต่ละครั้งจะแวะ 3 จุดเป็นอย่างน้อย เน้นไปที่การเยี่ยมเยียนบ้านของผู้เสพยาเสพติด โดยขอให้ผู้นำศาสนาเป็นผู้นำกิจกรรม มีทีมงานคอยสอดแทรกให้ความรู้เรื่องยาเสพติด

“ตอนแรกพวกเราคิดรวมกิจกรรมนี้เข้ากับการเดินให้ความรู้ทางศาสนาปกติที่ผู้นำทางศาสนาทำอยู่แล้วทุกวันเสาร์ แต่ผู้นำศาสนาแนะนำว่าจุดประสงค์ของการเดินวาเดาะห์ไม่เหมือนกัน ไม่ควรนำมาปะปนกัน เราเลยเปลี่ยนมาเดินวาเดาะห์ทุกวันพฤหัสบดีซึ่งเป็นคาบชุมชนแทน โดยทีมงานผู้ชายรับหน้าที่ลงพื้นที่พูดคุย สอบถาม และให้ความรู้เรื่องยาเสพติด เพราะหากให้ผู้หญิงไปอาจจะอันตรายเกินไปและดูไม่เหมาะสม” ไซดีอธิบายถึงแผนการลงพื้นที่ชุมชน

“ประสบการณ์จากการลงพื้นที่ชุมชน เป็นการเปิดโลกของทีมงานออกจากห้องเรียนสี่เหลี่ยม การได้สัมผัสกับคนที่อยู่ในสถานการณ์นั้นจริงๆ เปิดมุมมองต่อชีวิตที่หลากหลาย ปัญหาเรื่องยาเสพติดกลายเป็นปลายทางของปัญหาอื่นๆ ในชีวิต ที่หลายคนประสบแล้วหาทางออกหรือขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มุมมองต่อผู้เสพจึงเปลี่ยนเป็นความเข้าใจ พร้อมให้ความช่วยเหลือโดยไม่ตีตรา ท่าทีของการเปิดใจยอมรับเช่นนี้ทำให้เพื่อนที่ติดบุหรี่ หรือเสพยาบางคนกล้าที่จะเข้ามาเสียบๆ เคียงๆ สอบถามทีมงานผู้ชายเกี่ยวกับวิธีการเลิกเสพ”

ทีมงานยอมรับว่า การทำงานในชุมชนเป็นเรื่องยาก เพียงแค่เห็นพวกเขาลงพื้นที่ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เสพต่างหลบกันไปคนละทิศละทาง ด้วยรู้ว่าทีมงานทำกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องอะไร แต่ทีมก็ไม่ท้อถอย เพราะอย่างน้อยก็ยังได้พูดคุยกับคนในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย

“ผมอยากเห็นรุ่นน้องหรือเด็กเยาวชนในชุมชนเข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติดน้อยลง แม้จะไม่ได้ 100 เปอร์เซ็นต์ก็ตาม ผมคิดว่าความสำเร็จไม่ได้หมายถึงให้ทุกคนทำตามเราทั้งหมด แค่ว่าบางส่วนที่ยอมฟังและเปลี่ยนแปลงทำตามก็ถือว่าสำเร็จแล้ว” ไซดีเล่า

เรียนรู้ความต่างอย่างเข้าใจ

นอกจากการหลบเลี่ยงของกลุ่มเป้าหมายแล้ว การจัดการความคิดเห็นที่แตกต่าง และการจัดการเวลาภายในทีมเป็น 2 ปัญหาหลักที่ทีมงานประสบ แต่ก็ก้าวข้ามมาได้ด้วยการสร้างข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน ใช้เวลาในคาบชุมชนรวมตัวกันทำโครงการ โดยทีมงานผู้ชายจะเล่าเรื่องราวที่ได้พบเจอจากการลงพื้นที่ให้เพื่อนผู้หญิงรับทราบพร้อมการทำงาน หรือถกเถียง แลกเปลี่ยน รับฟังกันและกัน จนได้ข้อสรุปที่กลายเป็นแผนงานที่ทุกคนเห็นชอบร่วมกัน

ไซดีบอกว่า การทำงานต้องฟังความคิดของคนส่วนมาก เราเป็นหัวหน้า แต่ความคิดเราอาจจะไม่ดีก็ได้ เราทำงานกลุ่มฉะนั้นเราต้องฟังคนอื่น

การต้องเติบโตในสังคมที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด เยาวชนอาจจะมีโอกาสเข้าไปข้องเกี่ยวได้ หากไม่มีหลักยึดที่ดี ดังนั้นการได้รับรู้ข้อมูลทั้งทางโลกเกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด และทางศาสนาซึ่งกล่าวถึงบาปจากการเสพสารเสพติด จึงเป็นการสร้างเกราะป้องกันตัวให้แก่เด็กและเยาวชนทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและในชุมชนได้

ประสบการณ์จากการลงพื้นที่ในชุมชน เป็นการเปิดโลกของทีมงานออกจากห้องเรียนสี่เหลี่ยม การได้สัมผัสกับคนที่อยู่ในสถานการณ์จริง เปิดมุมมองต่อชีวิตที่หลากหลาย ปัญหาเรื่องยาเสพติดกลายเป็นปลายทางของปัญหาอื่น ๆ ในชีวิต ที่หลายคนประสบแล้วหาทางออกหรือขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มุมมองต่อผู้เสพจึงเปลี่ยนเป็นความเข้าใจ พร้อมให้ความช่วยเหลือโดยไม่ตีตรา ท่าทีของการเปิดใจยอมรับเช่นนี้ทำให้เพื่อนที่ติดบุหรี่ หรือเสพยาบางคนกล้าที่จะเข้ามาเสียบๆ เคียงๆ สอบถามทีมงานผู้ชายเกี่ยวกับวิธีการเลิกเสพ

“แม้ผลที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่มยังวัดผลเชิงรูปธรรมได้ยาก แต่ผลลัพธ์ที่เกิดกับตัวเอง เป็นสิ่งที่ทีมงานสะท้อนได้ชัดเจนว่า จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดโดยเด็ดขาด นอกจากนี้การทำงานโครงการยังเป็นการพัฒนาทักษะการทำงาน พัฒนาความกล้าและความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง”

เปลี่ยนตัวเอง...เปลี่ยนชุมชน

สิ่งที่ทำแม้จะเห็นผลในเชิงความร่วมมือของนักเรียนในโรงเรียน ส่วนผลที่เกิดกับกลุ่มเป้าหมายทั้งสองกลุ่มยังวัดผลเชิงรูปธรรมได้ยาก แต่ผลลัพธ์ที่เกิดกับตัวเอง เป็นสิ่งที่ทีมงานสะท้อนได้ชัดเจนว่า จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดโดยเด็ดขาด นอกจากนี้การทำงานโครงการยังเป็นการพัฒนาทักษะการทำงาน พัฒนาความกล้าและความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง

เจฟฟี่บอกว่า เมื่อก่อนเขาไม่กล้าพูดถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของตัวเอง พอได้ทำโครงการหลาย ๆ โครงการก็มีความกล้ามากขึ้นในการออกไปนำเสนองาน และการแสดงความคิดเห็นของตัวเอง ขณะที่มันซ์บอกว่า “ได้เปลี่ยนชีวิตใหม่เลยครับ เมื่อก่อนเคยคบเพื่อนที่สูบบุหรี่ เพื่อนก็บอกว่าเดี๋ยวนี้ทำไม่สูบบุหรี่ ทั้งที่เมื่อก่อนสูบบุหรี่กว่าคนอื่นด้วยซ้ำ ส่วนเพื่อนใหม่ก็บอกว่า ดินะที่เลิกได้ พอเข้าโครงการได้มาเรียนรู้ถึงโทษของยาเสพติด ยิ่งไม่อยากเข้าไปยุ่งอีกเลย อยากพาคนที่ติดยาไปบำบัดจริงจังจะได้เลิกได้”

“ครูเคยนำภาพจากอินเทอร์เน็ตมาให้เด็กดู เช่น สาเหตุของการติดยาเสพติด เราบอกเด็กได้ว่ามาจากอะไร แต่พอได้เข้าไปคุยกับคนที่ติดยาจริงๆ เด็กจะรู้ว่าสาเหตุไม่ได้มีแค่ที่ครูบอก สาเหตุไม่ใช่แค่ตามเพื่อนอย่างเดียว สาเหตุอาจจะมาจากปัญหาครอบครัวหรือสาเหตุอื่นๆ ด้วย เด็กที่ทำโครงการก็จะได้รับรู้สาเหตุจริงๆ ที่เกิดขึ้น”

การทำงานร่วมกันยังสร้างความรู้สึกรักดี ๆ ที่เชื่อมโยงไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเชิง ที่บอกว่า “เมื่อก่อนซีเกียด เจ๋อช่า ปัจจุบันขยันมากขึ้น เพราะมีเพื่อนคอยช่วยเหลือเรื่องการเรียนทำให้ตั้งใจเรียนมากขึ้น”

ด้านไชดี ที่แม้จะมีประสบการณ์การทำงานมาอย่างโชกโชน ก็ยังได้รับประโยชน์จากการทำงานในครั้งนี้คือ เรื่องการพูด ที่เมื่อก่อนพูดแล้วจะออกคร่ำ เกร็งเครียดจริงจัง การพูดเฮฮาให้เพื่อนนั่งยิ้มนี้ทำไม่ได้เลย กลับกลายเป็นว่าพอมาทำโครงการแล้ว เห็นเพื่อนเครียด คิดไม่ออก จึงเปลี่ยนวิธีพูดใหม่เพื่อให้เพื่อนทำงานได้อย่างสนุกมากขึ้น

นอกจากสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในตัวทีมงานแล้ว โครงการนี้ยังส่งผลต่อชุมชนบ้านสะนอ หมู่ 1 ที่มีบรรยากาศของความสัมพันธ์อันดีระหว่างทีมงานและชาวบ้าน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเกิดขึ้นในใจของทีมงาน จากเดิมที่เคยไปช่วยงานชุมชนอยู่บ้าง ก็ทำบ่อยขึ้นในทุก ๆ หน้าที่โดยไม่เกี่ยงงอน ทั้งกวาดพื้น เสิร์ฟน้ำ เสิร์ฟอาหาร จนกลายเป็นแรงงานสำคัญของชุมชนแรงกระเพื่อมเล็ก ๆ จากกิจกรรมของทีมงาน สะกิดให้ผู้ใหญ่และผู้นำชุมชนเริ่มรู้สึกถึง ถึงเวลาแล้วที่จะต้องลงมือแก้ปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างจริงจัง

เรียนรู้จากการลงมือทำ

ครูยา-สุรยาณี และแยม ที่ปรึกษาโครงการ เล่าว่า โครงการที่ทีมงานทำมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับวิชาสุศึกษาที่ครูสอนอยู่ การหนุนเสริมจึงเป็นการอำนวยความสะดวกในการทำงานแก่ทีมงาน รวมทั้งทำหน้าที่ประสานงานกับผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนให้รับรู้ รับทราบกิจกรรมของโครงการ

กระบวนการทำงานของทีมงาน ทำให้ครูเห็นถึงความแตกต่างของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นว่า **สิ่งที่ครูสอนในห้องเรียน ไม่ชัดเจนเท่าสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ**

“ครูเคยนำภาพจากอินเทอร์เน็ตมาให้เด็กดู เช่น สาเหตุของการติดยาเสพติด เราบอกเด็กได้ว่ามาจากอะไร แต่พอได้เข้าไปคุยกับคนที่ติดยาจริงๆ เด็กจะรู้ว่าสาเหตุไม่ได้มีแค่ที่ครูบอก สาเหตุไม่ใช่แค่ตามเพื่อนอย่างเดียว สาเหตุอาจจะมาจากปัญหาครอบครัวหรือสาเหตุอื่นๆ ด้วย เด็กที่ทำโครงการก็จะได้รับรู้สาเหตุจริงๆ ที่เกิดขึ้น”

ทั้งนี้ครูยาบอกว่า การได้รับรู้สาเหตุที่แท้จริงจะทำให้แก้ปัญหาได้ง่ายและตรงจุดยิ่งขึ้น แต่สิ่งสำคัญคือ ทำให้นักเรียนลดการตัดสินใจตัดสินใจแบบสุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นการปรับทัศนคติและมุมมองที่ทำให้ทำที่ในการทำงานเปลี่ยนไป เป็นบทเรียนที่จะทำให้เข้าใจโลก เข้าใจชีวิตมากกว่าการตัดสินใจจากสิ่งที่เห็นเพียงอย่างเดียว

เรื่องยากๆ ที่ทีมงานเอาตัวและใจเข้าไปเกี่ยวข้อง เกิดจากเจตนาดีต่อเพื่อนๆ วัยใกล้เคียงกัน การเรียนรู้จากการลงมือทำด้วยตนเอง ทั้งการสืบหาความรู้ สืบสาวสาเหตุ ถกเถียงบนความแตกต่าง อย่างเคารพต่อความคิดเห็นของกันและกันเพื่อหาข้อสรุป การปรับใช้ศาสนาที่เป็นวิถีความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นในการเข้าหาผู้เสพ ทำให้ทีมงานได้สัมผัสแง่มุมใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดความเข้าใจ จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนท่าทีต่อกัน การทำงานร่วมกับผู้นำศาสนาได้พาตนไปสัมพันธ์กับชุมชน จนกลายมาเป็นแรงผลักดันในการปรับบทบาทเด็กและเยาวชนที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนได้อย่างกลมกลืน สิ่งเหล่านี้ล้วนหาไม่ได้จากการเรียนในห้องเรียน แต่ที่สำคัญคือ การเรียนรู้จากการลงมือทำครั้งนี้ ส่งผลลึกซึ้งสำนึกของทีมงานที่ตั้งใจว่าจะไม่ข้องแวะกับยาเสพติด และปวโรฆาตที่ว่าจะเป็นคนดีของสังคมตลอดไป

• • • •

โครงการศาสนานำพาชีวิต

ที่ปรึกษาโครงการ ครูสุรยาณี และแยะ โรงเรียนสะนอพิทยาคม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
 ทีมทำงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสะนอพิทยาคม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

มุฮัมมัดไซดี ประดู่	อนันต์มา กาชอ
รุไอลดา หะฟีเก๊ะ	นุชฮัยนี ประดู่
ซีตีซารา บือราเฮง	อับดุลลา เจ๊ะหามะ
อับดุลรอซซะ หะยีเต๊ะ	มันไซร์ ยามูสะนอ
เจฟฟี นวลจันทร์	